

TOESPRAAK MINISTER BOS

OPENING NIEUW GEBOUW NOVAA

17 november 2008

Op een Engelstalige site voor accountants zag ik een bijzondere discussie over de vraag: hoe laat je als accountant zien dat je een boeiend beroep hebt?

Er werd jaloers verwezen naar dokters die plaatjes kunnen laten zien van pasgeboren baby's of een bloedbespatte operatiekamer, naar boeren met een wei voor koeien en zelfs naar advocaten pleitend in een rechtszaal.

Maar wat kunt u laten zien?

Een bureau vol orders?

Een cliënt met een boodschappentas vol bonnetjes?

Een gesprek met de belastingdienst?

Allemaal niet bepaald flitsend.

Het is dus een nieuw gebouw geworden, én een nieuwe website én een nieuwe vormgeving.

Uw eigen plaatje: een mooi cadeau voor uw eigen zestigste verjaardag!

Ik heb - zeker sinds ik de baas ben van het grootste accountantskantoor/
de grootste financiële instelling van Nederland - geen plaatjes meer
nodig om te weten hoe boeiend uw beroep is of kan zijn.

Zeker in deze digitale tijden.

Natuurlijk zijn ze er nog, de klanten met de schoenendozen vol oude
rekeningen en bonnetjes, maar een beetje ondernemer heeft
tegenwoordig een digitaal boekhoudpakket of, beter nog, laat zijn of haar
hele administratie lopen via internet.

Daardoor zijn de contacten met uw klanten interactiever en breder
geworden.

Daardoor is uw rol, uw taak veranderd: van boekhouder tot financieel
adviseur.

Dat is ook uw ambitie: het openbaar beroep centraal stellen, de brede
adviseur zijn van de (MKB)ondernemer.

Of, in de woorden van uw beleidsprogramma: “Hij – de AA - oefent een
beroep uit van groot maatschappelijk belang welke de wettelijke
bescherming van zijn accountantstitel rechtvaardigt maar ook
verplichtingen met zich meebrengt ten aanzien van een hoge kwaliteit
van de beroepsuitoefening.”

De kwaliteit die uw oude collega-accountant Limperg in 1930 beschreef
als: “vertrouwensman van het maatschappelijk verkeer”.

Maar wat betekent dat precies?

Wat betekenen die woorden nu en in de toekomst?

Of anders gezegd: wat verwachten wij eigenlijk – nu en straks - van de accountant in het openbaar beroep, de vertrouwensman van het maatschappelijk verkeer?

En, wat is daarbij de rol, de taak van uw beroepsorganisatie?

Kort gezegd verwachten we betrouwbaarheid.

Voor het goed functioneren van het economische en financiële verkeer is het immers van groot belang dat uw klanten, maar ook hún klanten, er op kunnen vertrouwen dat door u gemaakte en gecontroleerde financiële overzichten een betrouwbaar beeld geven.

Altijd, in alle omstandigheden.

Om te kunnen vertrouwen op de door u gecontroleerde informatie staat het vertrouwen in uw beroepsgroep, in de accountant zélf voorop.

Ik zei het al toen ik een half jaar geleden het nieuwe pand van het NIVRA opende: dit vertrouwen is niet altijd vanzelfsprekend; dat moet verdiend worden.

En dat verdient u door integerheid en objectiviteit, zorgvuldigheid en oplettendheid. Daar valt geen cent op af te dingen.

Dat is het afgelopen jaar weer overduidelijk geworden.

Vertrouwen komt te voet en gaat te paard, en het paard liep vooral de laatste maanden erg hard.

Financiële instellingen vertrouwen elkaar niet meer.

Welk vertrouwen kunnen wij dan nog stellen in de bestuurders van deze financiële instellingen?

Welk vertrouwen kan het publiek nog stellen in de mensen, de instanties die toezicht houden op de financiële sector, zoals accountants en credit rating agencies?

Want ook accountants hebben hier en daar zeker een dubieuze rol gespeeld in deze kredietcrisis.

Dat is ook één van de conclusies van het onderzoek 'Climbing out of the Credit Crunch' van ACCA, een van de Britse beroepsorganisaties van accountants.

Voorzitter Richard Aitken-Davies schreef daarover laatst in The Guardian: "It is clearly unacceptable that poor quality loans can be sliced, diced and parcelled up with an AAA-sticker and overvalued on banks' balance sheets as a consequence."

Britse juristen hebben al gewaarschuwd voor claims die worden neergelegd bij accountants die een rol hebben gespeeld bij het verpakken van Amerikaanse subprime-hypotheke.

Aitken-Davies concludeert dat er te veel is vertrouwd op systemen voor risicomanagement in plaats van op gezond verstand en dat accountants misschien niet vaak genoeg 'nee' hebben gezegd.

Dat moeten we ons, moet u zich, zeker afvragen: gaven de door accountants goedgekeurde cijfers inderdaad een betrouwbaar beeld? In de Verenigde Staten werden de boeken van Lehman Brothers en hypotheekbank Freddie Mac afgelopen jaar nog gewoon goedgekeurd door hun accountants, terwijl deze ondernemingen een paar maanden later een stuk minder stabiel bleken te zijn.

Hadden accountantskantoren de problemen waarin financiële instellingen nu verkeren kunnen voorzien?

Of waren de verwachtingen die op dit punt aan accountants werden gesteld te hooggespannen?

Net als in vele bedrijfstakken spelen ook in de wereld van de accountancy commerciële belangen een grote rol.

Naast het controleren van jaarrekeningen breiden de werkzaamheden van accountants zich steeds meer uit naar financiële advisering in brede zin.

Dat gebeurt niet alleen bij grote beursgenoteerde ondernemingen, maar ook in het MKB-segment.

In wet- en regelgeving is vastgelegd dat accountantskantoren hun wettelijke controletaken in alle onafhankelijkheid van de controlecliënt moeten uitvoeren.

Dit om zeker te stellen dat deze controlewerkzaamheden op integere en objectieve wijze kunnen plaatsvinden.

Alleen op die manier kunnen potentiële beleggers en andere belanghebbenden een goed en betrouwbaar beeld krijgen van de financiële situatie van een onderneming.

Tegelijkertijd zien we dat accountantskantoren worden betaald door dezelfde onderneming waarvan zij de boeken moeten controleren.

Nu zijn er op dit gebied wel allerlei voorschriften, zoals het voorschrift dat het honorarium moet zijn vastgesteld vóór aanvang van de controlewerkzaamheden, toch brengt dit een accountantskantoor in een zekere spagaat.

Daar komt bij dat een accountant ook een vertrouwensfunctie heeft naar zijn klant toe: hij kan informatie over een controlecliënt niet zomaar naar buiten brengen.

Dit allemaal samen levert voor de buitenwereld een verwarrend beeld op: aan de ene kant de accountant als hoeder van het maatschappelijk vertrouwen en aan de andere kant de accountant als adviseur en vertrouwenspersoon van de onderneming.

Het is dus, alles wel beschouwd, geen gek idee om samen weer eens goed te kijken naar en na te denken over de rol van de accountant en hoe u het beste invulling kan geven aan uw bijzondere rol als vertrouwensman (en vrouw) in het maatschappelijk verkeer.

Ik weet dat u daar over nadenkt en met elkaar over praat en ik moedig het ook zeker aan dat de beroepsorganisaties hierin een actieve rol spelen.

Bij het NIVRA een half jaar geleden moesten we helaas al constateren dat we niet meer alleen kunnen vertrouwen op het zelfreinigende vermogen van de financiële sector, dat er ondanks en dankzij de bestaande regels door mensen en organisaties gehandeld is uit ongebreidelde hebzucht, dat de sector daarmee veel krediet en vertrouwen heeft verspeeld en dat ingrepen in de regulering van de financiële sector dus onvermijdelijk zijn. Maar we moeten niet doorslaan van een situatie met te weinig toezicht en te weinig regulering naar een situatie met teveel toezicht en teveel regulering.

Accountants spelen een niet weg te denken rol in deze financiële sector. Het is dan ook van groot belang te weten waar de accountant voor staat. Zeker in zijn/haar rol als onafhankelijk controleur van de jaarcijfers van ondernemingen.

We hebben gezien dat goedkeurende verklaringen op deze cijfers nog geen garantie voor de toekomst bieden.

De accountant krijgt dan ook steeds meer een actieve signaleringsfunctie.

Niet alleen de 'droge' jaarcijfers controleren maar ook de risicoparagrafen kritisch onder de loep nemen: hoe worden potentiële risico's ingeschat en hoe gaat het bedrijf daarmee om?

Het is aan gecontroleerde ondernemingen om iets met deze signalen te doen.

Wanneer we lering willen trekken uit de crisis die zich nu voordoet, is het belangrijk nog eens goed na te gaan op welke wijze deze signalen de afgelopen jaren zijn afgegeven en of hier vervolgens wel op een goede manier mee is omgegaan.

Wat we eigenlijk weer moeten vinden is wat in boekhoudkundige handboeken genoemd wordt als de basis van iedere boekhouding: de balans.

De balans tussen vertrouwen en controle.

Dat is niet alleen een verantwoordelijkheid van de overheid, maar zeker ook van u.

U, uw beroepsorganisatie, heeft, samen met het NIVRA, een belangrijke rol bij het vaststellen van nadere gedrags- en beroepsregels voor uw leden.

Het is dan ook niet vreemd, en heel goed om te zien dat NOvAA en NIVRA steeds meer naar elkaar zijn toegegroeid.

Zelfs zo ver dat u net de intentie heeft uitgesproken om te gaan fuseren.

Zoals in de verklaring staat: “om te komen tot één krachtige en coherente beroepsorganisatie van accountants die de belangen van samenleving en beroep optimaal dient.”

Ik ben hier blij mee.

Blij dat u ook op deze manier actief meedenkt over uw positionering in de samenleving.

Blij dat u van twee belangrijke organisaties één belangrijke organisatie durft te maken.

Ik kan u verzekeren dat mijn medewerkers als het zover is met net zoveel inzet en enthousiasme van de twee wetten voor NIVRA en NOvAA één wet zullen maken!

Dames en heren,

Ik kan niet speculeren op het einde van de crisis.

In ieder geval zal het effect op de reële economie nog lang merkbaar zijn.

De komende tijd zullen we in het kabinet, bij het ministerie van Financiën, in Europees én mondiaal verband verder nadenken over een goed, vertrouwenwekkend financieel stelsel.

Zodat accountants bij iedere jaarrekening weer vol vertrouwen kunnen zeggen: on the left everything is right and on the right plenty is left.